

EESTI KONJUNKTUURIINSTITUUT

ESTONIAN INSTITUTE
OF ECONOMIC RESEARCH

Rävala 6 19080 Tallinn Estonia tel 668 1242 fax 668 1240 e-mail eki@ki.ee

Eesti lihaturg 2009. aasta I poolaastal

kokkuvõte

Tallinn
Detsember 2009

Töö tellija: Põllumajandusministeerium

Vastutav täitja: Maris Viileberg

Eesti Konjunkturiinstituut
Rävala 6, 19080 Tallinn
Tel 668 1242
Fax 668 1240
E-mail: eki@ki.ee
<http://www.ki.ee>

Copyright © Eesti Konjunkturiinstituut

Sisukord

SISSEJUHATUS	5
Liha tootmine.....	7
Lihatööstus.....	10
Väliskaubandus.....	19
Hinnad	28
Liha ja lihatoodete siseturumaht.....	38
Euroopa Liidu ja maailma lihaturg.....	38
Kokkuvõte	46

Sissejuhatus

Töö eesmärgiks on anda ülevaade Eesti lihasektori arengust 2009. aasta I poolaastal ja arengutrendidest lähitulevikus seostatult Euroopa Liidu ja maailmaturu arengutega.

Töös analüüsitakse:

- lihatootmise ja loomade arvu muutusi;
- lihatööstuste tootmiskahtude ja ekspordiks müügi arengut;
- hindade muutusi erinevates müügiahela osades (tootja- hulgi-, ekspordi-, jae-, EL ja turu hinnad);
- lihatoodete väliskaubandust riigiti ja tooteliigiti;
- liha tarbimist ja selle muutusi;
- lihatoodete müügiolukorda EL-is ja maailmaturul.

Töös on kasutatud Statistikaameti põllumajanduse, tööstuse ja väliskaubanduse statistika andmeid ning EKI vaatluste ja tarbijaküsitluste andmeid. Euroopa Liidu ja maailmaturu ülevaadete koostamisel on kasutatud Euroopa Komisjoni raporteid ja koosolekute memosid, EL-i erinevate riikide hinnaraporteid ja Skandinaaviamaade põllumajandusuudiste portaale.

Töö maht on 47 lehekülge.

Kokkuvõte

Numuveiste arvu suurenemine peatas 2009. aasta I poolaastal (30. juuni seisuga) Eestis veiste arvukuse vähenemise. Kuid tuleb tõdeda, et lehmade arv vähenes varasemate aastatega võrreldavas tempos ning langes esmakordselt alla 100 tuhande pea. Munalindude karja taastumine pärast taudi 2007. aastal kasvatatud kodulindude arvukust. Seakari suurenes aastaga 1,7%.

Tapaloomade ja -lindude **eluskaal** oli selle aasta I poolaastal mõnevõrra väiksem kui aasta tagasi ja seda just veiste ja sigade tapamassi vähenemise tõttu. Lindude tapamassi suurenes aastaga pea viiendiku võrra. Pörsaste arvu 3,1%-line suurenemine selle aasta I poolaastal peaks võimaldama sealihatootmist järgnevatel kuudel suurendada. Kiiresti kasvav elussigade väljavedu aga tõenäoliselt kogu juurdekasvu kohalikule turule ei jäta. Vasikate sündivus on vähenenud 3,5%, mis lähitulevikus mõjutab ka veiselihatootmist, kuhu jõuab vähem kodumaist veiselihatootmist.

Eesti lihatööstuses kahanes **kodumaise päritoluga tooraine** kasutamine. 2009. aasta I poolaastal vähenes lihatööstustes kodumaise tooraine kasutus mullu sama perioodiga võrreldes 11,4%. Vähenes nii sigade kui ka veiste kokkuost. Kodumaist sealihatootmist kasutasid lihatööstused mullusest 13,2% ja veiselihatootmist 4,7% vähem. Kui sealihatootmist vähenes I ja II kvartalis ühtlaselt, siis veiste kokkuost vähenes II kvartalis I kvartaliga võrreldes enam.

Lihatööstussektori majandusnäitajad on üldiselt tänava I poolaastal mullusest paremad, sektor tervikuna on kasumis ning müügitulu on suurenenud. Mullusega võrreldes loomade kokkuostuhinnad oluliselt ei muutunud, küll aga tõusis nii sea- kui ka veiselihatootmist jaehind.

2008. aastal alguse saanud maailma majanduse viimase 60 aasta sügavaim kriis on oma jälje jätnud ka Eesti väliskaubanduse arengusse – vähenesid nii sisse- kui ka väljavedu. 2009. aasta kuue esimese kuuga vähenes Eestist liha ja lihasaaduste **eksport** rahas väljendatuna 17,0% ja **import** 9,6%. Statistikaameti esialgsete andmete järgi on sel aastal kasvanud valmistoodete ja vähenenud liha ja inimtoiduks kõlblike subproduktide ekspordikäive. Nii ekspordi- kui ka impordikäive vähenesid koguselise mahu vähenemise arvel, samas alanesid ka mitmete tootegruppide impordi- ja ekspordihinnad. Liha ja lihatoodete väliskaubanduse puudujääk kasvas 300,9 miljoni kroonini.

Eesti jaoks on endiselt liha ja lihatoodete peamiseks ekspordiriikideks Läti ja Leedu. Samas on märgata ka turgude laienemist ning Läti ja Leedule on lisandunud teised kõrgema hinnatasega turud Lääne-Euroopas (Rootsi, Taani, Soome, Holland, Saksamaa). Eestist eksporditud liha ja lihasaadustest 94,5% läks Euroopa Liitu, millest omakorda 69% veeti Läti ja Leetu. Ekspordipartneritena kasvas sel aastal mullusega võrreldes Balti riikide osatähtsus 2,2%-punkti võrra. Ekspordi vähenemine EL-i liikmesriikidesse hoidis liha ja lihatoodete kaubandusbilansi nende riikidega ka selle aasta I poolaastal negatiivsesena.

Eksport kolmandatesse riikidesse on 2009. aasta I poolaastal eelmise aasta sama perioodiga võrreldes kasvanud rahalises väärtuses 23,6%. Ekspord Venemaale suurenes 22,3%. Venemaa kõrval on taas liha ja lihatooteid eksporditud Ukrainasse. Aasia uutest turgudest on enim kasvanud liha ja lihatoodete väljavedu Vietnami.

2008. aastal vähenes märkimisväärselt sigade arvukus terves Euroopa Liidus. Sealiha tootmise vähenemine koos samal ajal kasvanud nõudlusega sealiha importivates riikides kergitas sigade kokkuostuhinna viimase seitsme aasta kõrgeimale tasemele. 2009. aastal kõrge kokkuostuhind püsima ei jäänud. Euroopat tabanud finantskriis, langetas ka sigade kokkuostuhinna aasta kahe esimese kuuga tavapärasele tasemele. EL-i keskmised sealiha kokkuostuhinnad kõikusid I poolaastal 21-23 kr/kg vahel.

Eesti sealihaturul on sigade kokkuostuhind sel aastal liikunud üsna sarnaselt Euroopa Liidu keskmise ja Taani hinna liikumistele. Kuue kuu nuumsigade (SEURO) keskmine kokkuostuhind oli sel aastal Eestis 24.04 kr/kg, tõustes mullusega võrreldes 1,3%. Kokkuostuhinna suhteliselt kõrge tase kergitas aasta alguses ka sealiha jaehinda. Kui paljude teiste toidukaupade jaehinnad hakkasid kauplustes alates 2009. aasta algusest langema, siis liha ja lihatoodete hinnalangus algas tunduvalt hiljem ning I poolaastal olid lihatooted kauplustes aastatagusest kallimad.

2008. aastal püsinud kõrge veiseliha hind vähendas märkimisväärselt terves EL-is veiseliha tarbimist. Kuid jätkuvalt vähenenud tootmine ning piiratud import pingestavad ka 2009. aastal EL-i siseturu veiselihaga varustamist, mistõttu püsivad ka hinnad endiselt kõrgel tasemel. Kuid mõjutatuna majanduse üldisest langusest ning elanikkonna ostujõu vähenemisest on hinnatase sel aastal madalam mullusest.

Eesti veiselihaturul iseloomustab käesolevat aastat äärmiselt rahulik kerge tõusuga hinnatrend. Samas veiseliha tootmine väheneb. Eelmise aasta II poolaasta algusest alates ei ole veiste kokkuostuhind oluliselt muutunud ning on kõikunud 27.50-28 kr/kg vahel. Lihaveiste kasvatuse laienemine on mõju avaldanud ka veiste keskmisele kokkuostuhinnale, mis varasemate aastate 20-30% asemel oli selle aasta alguses 10-20% madalam EL- keskmisest hinnast. Veiseliha kvaliteedi paranemine ja liha tootmise vähenemine on tõstnud aastaga 3,9% ka veiseliha jaehinda.

2009. aasta I poolaasta arvestuslik Eesti liha ja lihatoodete **siseturu maht** oli 42,6 tuhat tonni, mis jäi mullusest 3,6 tuhande tonni võrra väiksemaks. Siseturu mahu vähenemine kaasnes eelkõige elanikkonna vähenemisega, kuid esialgsete arvestuste järgi vähenes mõnevõrra ka veise- ja sealiha tarbimine elaniku kohta. Kodumaine toodang kattis aga 83% kogu siseturu vajadusest. Aastaga on siseturu **isevarustatuse** võime küll suurenenud 6%-punkti võrra, kuid elusloomade, liha ja lihatoodete ekspordi kasvu tõttu on kodumaise liha osakaal siseturul vähenenud 3%-punkti võrra.

Olukorras, kus Eesti elanikkond jätkuvalt väheneb, on siseturg otseses sõltuvuses elanikkonna ostujõust, mis aga majanduslangusest tulenevalt on vähenenud. Seega surve lihatoodete hinnalangusele siseturul jätkub.